DOMSTOLENS KENDELSE (Anden Afdeling)
16. oktober 1997 *

I sag C-140/96 P,

Konstantinos Dimitriadis, tidligere tjenestemand ved Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber, Luxembourg, ved advokat Markos Papazissis, Thessaloniki, og med valgt adresse i Luxembourg hos sagsøgeren, 4 A, boulevard Grande-Duchesse Charlotte,

appellant,

angående appel af dom afsagt den 28. februar 1996 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Tredje Afdeling) i sag T-294/94, Dimitriadis mod Revisionsretten (Sml. Pers. I-A, s. 51, og II, s. 151), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af denne dom,

den anden part i appelsagen:

Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber ved ekspeditionssekretær Jean-Marie Stenier, Christos Komninos og Paolo Giusta, alle Revisionsrettens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse hos Revisionsretten, 12, rue Alcide de Gasperi, Kirchberg,

har

* Processprog: græsk.

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Schintgen, og dommerne G. F. Mancini (refererende dommer) og G. Hirsch,

generaladvokat: C. O. Lenz
justitssekretær: R. Grass,

efter at have hørt generaladvokaten,

afsagt følgende

Kendelse

1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 29. april 1996 har Konstantinos Dimitriadis i medfør af artikel 49 i EF-statutten og de tilsvarende bestemmelser i EKSF- og Euratom-statutten for Domstolen iværksat appel af dom afsagt af Retten i Første Instans den 28. februar 1996, sag T-294/94, Dimitriadis mod Revisionsretten (Sml. Pers. I-A, s. 51, og II, s. 151, herefter »den anfægtede dom«), hvori Retten frifandt sagsøgte med hensyn til påstanden om annullation af ansættelsesmyndighedens afgørelse nr. 8543 af 8. marts 1994 om at afslå sagsøgerens anmodning af 26. november 1993 om bistand, og afviste sagen, for så vidt angik påstanden om erstatning for den påståede ikke-økonomiske skade.

2 Med hensyn til de faktiske omstændigheder, der lå til grund for tvisten mellem sagsøgeren og Revisionsretten, fastslog Retten følgende:

»1. På tidspunktet for sagens faktiske omstændigheder var sagsøgeren tjenestemand ved Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber, idet han var ansat som græsksproget oversætter ved sprogtjenesten.

2. Den 24. november 1993 lagde lederen af den græske oversættelsessektion, sagsøgerens overordnede, K., en tekst til sagsøgeren på hans kontor, som sagsøgeren

skulle oversætte til den 9. december samme år. Den 25. november 1993 havde K. og sagsøgeren en samtale om oversættelsen af denne tekst på sagsøgerens kontor. Sagsøgeren anførte, at han ikke ville få tid til at oversætte dokumentet inden for den fastsatte frist, idet han i mellemtiden skulle holde tre dages ferie, der skulle bruges til forskellige former for husligt arbejde, og at han havde problemer med helbredet (svimmelhedsanfald). Han foreslog, at arbejdet blev overdraget til en anden i sektionen.

3. Det udviklede sig til en forbitret diskussion. K. anvendte herunder to udtryk om sagsøgeren, 'vlakas' (et græsk udtryk) og 'assichtir' (et tyrkisk udtryk), som sagsøgeren anså for fornærmende (ifølge sagsøgeren betyder udtrykkene henholdsvis 'idiot' og 'rend mig i røven').

4. Den 26. november 1993 indgav sagsøgeren anmeldelse til anklagemyndigheden i Luxembourg og indgav en anmodning om bistand i medfør af artikel 24, stk. 1, i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber ('herefter vedtægten').

5. Da visse formelle regler ikke var overholdt ved indgivelse af anmodningen, opfordrede ansættelsesmyndigheden ved notits af 8. december 1993 sagsøgeren om at indgive en ny anmodning.

6. Den 9. december 1993 indgav sagsøgeren i medfør af vedtægtens artikel 90, stk. 1, en ansøgning om, at der blev indledt en administrativ undersøgelse og pålagt K. disciplinærsanktioner.

7. Den 14. januar 1994 pålagde ansættelsesmyndigheden i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 1, lederen af oversættelsesafdelingen, F., at foranstalte en undersøgelse med henblik på at efterprøve de af sagsøgeren i anmodningen gengivne omstændigheder.

8. I forbindelse med denne undersøgelse blev sagsøgeren, K. og fire ansatte i sprogtjenesten, som sagsøgeren havde anmodet om vidneafhøring af, afhørt enkeltvis den 19. januar 1994. Endelig blev der afhørt et vidne den 27. januar 1994.

9. Da ansættelsesmyndigheden fandt, at der var tegn på, at der forelå skyld hos både sagsøgeren og K., besluttede den at afhøre de to tjenestemænd enkeltvis i medfør af vedtægtens artikel 87, stk. 1, vedrørende disciplinærordningen. Afhøringen drejede sig, for så vidt angik sagsøgeren, om tre påståede tilfælde af arbejdsnægtelse, heriblandt det, episoden den 25. november 1993 angik, og, for så vidt angik K., om episoden den 25. november 1993. Afhøringerne fandt sted den 28. januar 1994. To andre ansatte i den græske sprogsektion blev afhørt som vidner den 31. januar 1994.

10. Den 31. januar 1994 forlod sagsøgeren sin stilling som oversætter ved Revisionsretten for at tiltræde en stilling som juristlingvist ved De Europæiske Fællesskabers Domstol.

11. Efter at have afsluttet sin undersøgelse besluttede ansættelsesmyndigheden hos sagsøgte ved skrivelse nr. 8543 af 8. marts 1994 til sagsøgeren at afslå sagsøgerens anmodning om bistand. Som begrundelse anførte den, at der var 'tegn på skyld hos begge parter', og henviste derved til samtlige momenter i sagen. Den lagde særligt vægt på følgende forhold: K. havde aldrig benægtet at have anvendt de pågældende udtryk, disse blev anvendt under et skænderi, og K. tilbød under afhøringen den 19. januar 1994 at give sagsøgeren en undskyldning. Ansættelsesmyndigheden konkluderede derfor, at det var i tjenestens interesse ikke at træffe videre foranstaltninger over for K.

12. Ansættelsesmyndigheden besluttede endvidere ved skrivelse nr. 8544 af 8. marts 1994 til sagsøgeren at afslutte disciplinærsagen mod sagsøgeren uden at træffe disciplinære foranstaltninger. Ansættelsesmyndigheden fandt, at to af de tre tilfælde af arbejdsnægtelse ikke var godtgjort, og at det tredje (der gav anledning til

episoden den 25.11.1993) ikke var tilstrækkeligt til at vedtage en disciplinærsanktion, selv om de af sagsøgeren anførte grunde ikke syntes overbevisende.

13. Endelig besluttede ansættelsesmyndigheden i en skrivelse til K. af 9. marts 1994 at afslutte disciplinærsagen mod ham uden at pålægge disciplinærsanktioner.

14. Den 11. april 1994 indgav sagsøgeren klage i medfør af vedtægtens artikel 90, stk. 2, over ansættelsesmyndighedens afgørelse nr. 8543 af 8. marts 1994. Sagsøgeren anmodede deri om, at der blev truffet de nødvendige foranstaltninger til at sikre ham beskyttelse i medfør af vedtægtens artikel 24, og om betaling af 25 000 ECU i erstatning for den ikke-økonomiske skade, han gjorde gældende at have lidt som følge af ansættelsesmyndighedens adfærd.

15. Denne klage blev udtrykkeligt afvist af ansættelsesmyndigheden ved skrivelse af 1. juli 1994.«

3 Sagsøgeren anlagde herefter ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 27. september 1994 sag, hvorunder han nedlagde følgende påstande:

1) Afgørelse nr. 8543 af 8. marts 1994 og afgørelse nr. 8912 af 1. juli 1994 om afvisning af klagen annulleres.

2) Sagsøgte tilpligtes at betale sagsøgeren 25 000 ECU i erstatning for ikke-økonomisk skade som følge af ansættelsesmyndighedens afgørelser og adfærd.

3) Sagsøgte tilpligtes som solidarisk hæftende at betale sagsøgeren 100 000 BFR i erstatning i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 2, for den ikke-økonomiske skade, han gør gældende at have lidt som følge af K.'s udtalelser til ham.

4) Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Den anfægtede dom

4 Retten afsagde dom dels om afvisning, dels om frifindelse.

5 Med hensyn til sagsøgerens første påstand bemærkede Retten i dommens præmis 39, at når der er indtrådt en episode, som er uforenelig med en ordentlig og rolig afvikling af tjenesten, skal institutionen skride ind med den nødvendige fasthed og så hurtigt og hensynsfuldt, som forholdene kræver, og konstatere, hvad der er sket, for på baggrund heraf at kunne afgøre, hvilke konsekvenser vil være passende (jf. Rettens dom af 21.4.1993, sag T-5/92, Tallarico mod Parlamentet, Sml. II, s. 477, præmis 31). Endvidere kan institutionen kun pålægge den pågældende tjenestemand disciplinære sanktioner, hvis de gennemførte foranstaltninger til sagens oplysning med sikkerhed viser, at den pågældende tjenestemand har udvist en optræden, der skader en korrekt afvikling af tjenesten eller en anden tjenestemands værdighed og omdømme (Domstolens dom af 9.11.1989, sag 55/88, Katsoufros mod Domstolen, Sml. s. 3579, præmis 16).

6 Retten undersøgte derefter, om Revisionsretten havde tilsidesat sin bistandspligt i medfør af vedtægtens artikel 24, og fastslog, at den i den foreliggende sag havde:

— indledt en undersøgelse få dage efter, at sagsøgeren havde anmodet om bistand

— hørt parterne

— afhørt de vidner, sagsøgeren havde anmodet om afhøring af

— indledt disciplinærsag mod begge parter

— hørt parterne igen i forbindelse med disse sager

— afhørt nye vidner i forbindelse med disse sager.

7 Endvidere bemærkede Retten i dommens præmis 42, at ansættelsesmyndigheden havde hørt de fire umiddelbare vidner til skænderiet, og at det, for så vidt som en undersøgelse i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 1, særligt har til formål at oplyse sagens faktiske omstændigheder, ikke kunne kritiseres, at ansættelsesmyndigheden ikke havde afhørt personer, som hverken helt eller delvis havde overværet optrinet mellem de to tjenestemænd, når der ikke var grund til at antage, at deres vidneforklaring kunne bidrage med noget væsentligt til sagens oplysning.

8 Med hensyn til argumentet om, at der skulle være lagt pres på sagsøgeren og fremsat trusler imod ham, fastslog Retten i dommens præmis 43, at parterne havde givet hver sin modstridende version af indholdet af henvendelserne, men at henvendelserne ikke var bestridt. Endvidere var der ingen grund til at antage, at foranstaltning af bevisoptagelse vedrørende dette spørgsmål kunne oplyse dette punkt. Retten forkastede derfor dette argument.

9 Med hensyn til ansættelsesmyndighedens sagsbehandlingstid konstaterede Retten i dommens præmis 46, at der i alt var gået tre en halv måned mellem skænderiet og ansættelsesmyndighedens endelige afgørelser. I den tid havde ansættelsesmyndig-

heden besluttet at indlede en undersøgelse til sagens oplysning, havde foranstaltet denne undersøgelse og ført to disciplinærsager mod de to parter i skænderiet.

10 Retten fandt herefter, at ansættelsesmyndigheden ikke havde gjort sig skyldig i forsinkelse med sagsbehandlingen i strid med vedtægtens artikel 24, stk. 1.

11 Med hensyn til spørgsmålet, om ansættelsesmyndigheden efter at have afsluttet sin undersøgelse med kendskab til sagens omstændigheder og under udøvelse af det skøn, der tilkommer den, havde draget passende konsekvenser (jf. Rettens dom af 26.10.1993, sag T-59/92, Caronna mod Kommissionen, Sml. II, s. 1129, præmis 64), fandt Retten i dommens præmis 48 og 49, at selv om det på ingen måde var bestridt, at K. havde anvendt de omtvistede udtryk, fremgik det dog af sagens akter, at ansættelsesmyndigheden ikke på baggrund af undersøgelsen havde været i stand til afgøre, hvor skylden lå hos de to parter, hvilket også sås af vidneforklaringerne. Ansættelsesmyndigheden havde derfor med rette og uden at overskride grænserne for sit skøn kunnet afslå sagsøgerens anmodning om bistand og uden nogen sanktion afslutte disciplinærsagen, der var indledt over for K. netop i anledning af dette skænderi.

12 I øvrigt fastslog Retten i dommens præmis 50-53, at sagsøgerens argumenter ikke ændrede ved dette resultat. Ansættelsesmyndigheden havde for det første under en undersøgelse, hvis formål netop var at fastlægge de faktiske omstændigheder og skylden, med ret kunnet undersøge tidligere klagepunkter, som en af parterne havde fremført til støtte for sine bemærkninger til den pågældende episode. For det andet fandt ansættelsesmyndigheden, at det ikke var nødvendigt at tage stilling til beskyldningerne om dokumentfalsk, for så vidt som det på ingen måde fremgik af de anfægtede afgørelser, at ansættelsesmyndigheden havde taget hensyn til de pågældende dokumenter. For det tredje fastslog Retten, at ansættelsesmyndigheden havde truffet den anfægtede afgørelse, fordi det var umuligt for den efter at have afsluttet sin undersøgelse med sikkerhed at fastlægge de faktiske omstændigheder og klarlægge, hvor skylden lå. Det var derfor kun som en yderligere oplysning, at ansættelsesmyndigheden havde nævnt sagsøgerens lidet forsonlige holdning.

13 Endelig bemærkede Retten i dommens præmis 54 med hensyn til den påståede arbejdsnægtelse, som ifølge ansættelsesmyndigheden havde været anledningen til episoden, at der kun var nedlagt påstand om annullation af afgørelse nr. 8543 vedrørende afslaget på sagsøgerens anmodning om bistand og ikke af afgørelse nr. 8544 vedrørende undersøgelsen af de påståede tilfælde af arbejdsnægtelse. Rettens prøvelse omfattede således kun dette punkt for så vidt, som det i ansættelsesmyndighedens svar af 1. juli 1994, hvorved sagsøgerens klage blev afvist, var anført, at »den omstændighed ... at episoden den 25. november 1993 startede, da De af ikke særligt overbevisende grunde ikke ville påtage Dem en oversættelse, K. bad Dem om, og som De derefter udførte uden protester efter anmodning fra F., skal her blot nævnes som en faktor i vurderingen«. Retten konstaterede for det første, at det fremgik af sagens akter, at sagsøgeren havde sagt nej til at udføre et arbejde, som hans overordnede havde bedt ham om. For det andet fandt Retten, at, som det var anført af ansættelsesmyndigheden, virkede sagsøgerens forklaring herpå ikke rimelig og kunne ikke begrunde arbejdsnægtelsen. Det kunne således ikke anses for en rimelig forklaring, at sagsøgeren skulle udføre husligt arbejde (vask og strygning ifølge det under afhøringen oplyste). Retten fandt, at undskyldningen om feriedage ligeledes måtte afvises, eftersom sagsøgeren hverken havde anmodet om feriedage eller taget dem på dette tidspunkt og tillige netop havde taget tre feriedage ugen inden skænderiet. Med hensyn til forklaringen om svimmelhedsanfald konstaterede Retten, at sagsøgeren ikke havde fremlagt nogen lægeattest. Med hensyn til sagsøgerens forslag om, at oversættelsen blev overdraget en anden ansat i tjenesten, mens han selv fik tildelt en mindre presserende oversættelse, fandt Retten endelig, at selv om en ulige fordeling af arbejdsbyrden inden for en tjenesteenhed kunne berettige, at den overordnede blev anmodet om en forklaring, var det ikke en lovlig grund til arbejdsnægtelse. I øvrigt anførte Retten, at sagsøgeren under afhøringen havde hævdet, at han i dagene forud for skænderiet »ikke havde haft noget at lave«. Retten udtalte derfor i dommens præmis 57 og 58, at ansættelsesmyndigheden ikke kunne anses for at have tilsidesat vedtægtens artikel 24, stk. 1, og at det ikke kunne gives medhold i annullationspåstanden.

14 Med hensyn til sagsøgerens anden påstand fastslog Retten i dommens præmis 61, at da der ikke under prøvelsen af den første påstand var fundet nogen tilsidesættelse af den bistandspligt, som påhvilede Revisionsretten i medfør af vedtægtens artikel 24, måtte sagsøgte frifindes for påstanden om erstatning af den ikkeøkonomiske skade, sagsøgeren havde gjort gældende at have lidt som følge af afgørelsen om at afslå hans anmodning om bistand.

15 For så vidt angår sagsøgerens tredje påstand konstaterede Retten i dommens præmis 67, at Retten i medfør af procesreglementets artikel 113 »til enhver tid af egen drift (kan) efterprøve, om sagen skal afvises, fordi ufravigelige procesforudsætninger ikke er opfyldt«. Retten fandt det derfor ufornødent at tage stilling til, om den formalitetsindsigelse, Revisionsretten havde fremført i duplikken, var fremsat for sent, og fastslog, at den kunne undersøge, om sagsøgerens påstand kunne antages til realitetsbehandling.

16 Retten konstaterede dernæst i præmis 69, at sagsøgeren ikke havde godtgjort, at de nationale retsmidler var udtømt. Endvidere udtalte Retten, at sagsøgeren heller ikke havde påberåbt sig omstændigheder, der kunne rejse alvorlig tvivl om, at de luxembourgske retsmidler sikrede en effektiv beskyttelse. Den omstændighed, at den person, klagen var rettet mod, havde skiftet bopæl uden at meddele de kompetente myndigheder sin nye adresse, var, selv om dette kunne gøre det vanskeligere at anlægge sag, ikke tilstrækkeligt til at rejse en sådan tvivl. Retten fandt derfor i dommens præmis 70, at påstanden om erstatning i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 2, af den ikke-økonomiske skade, sagsøgeren hævdede at have lidt som følge af K.'s udtalelser til ham, ikke kunne antages til realitetsbehandling.

17 Endelig konstaterede Retten i dommens præmis 73, at i henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. I medfør af procesreglementets artikel 88 bærer institutionerne i tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte selv deres egne omkostninger. Imidlertid kan Retten i henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 3, andet afsnit, pålægge endog en vindende part at erstatte den anden part de udgifter, som skønnes at være påført modparten unødvendigt eller af ond vilje.

18 Retten fandt, at under hensyn til sagens omstændigheder, herunder ubetydeligheden af den hændelse, der gav anledning til sagen, retsforhandlingernes forløb og sagsøgerens holdning, selv om ansættelsesmyndigheden ikke havde været i stand til med sikkerhed at fastlægge de faktiske omstændigheder og afgøre spørgsmålet om, hvor skylden lå, burde procesreglementets artikel 87, stk. 3, finde anvendelse, og sagsøgeren tilpligtes at betale samtlige sagens omkostninger.

Parternes påstande og anbringender

19 Appellanten har nedlagt påstand dels om, at det pålægges Rettens justitssekretær til appelsagen at fremlægge protokollatet fra den mundtlige forhandling den 8. februar 1996, parternes advokaters indlæg og afskrift af F.'s vidneforklaring i sag T-326/94 (dom af 15.5.1996, Dimitriadis mod Revisionsretten, Sml. Pers. I A, s. 217, og II, s. 613), dels om hel eller delvis ophævelse af dommen. Endvidere har appellanten nedlagt påstand om, at Domstolen selv træffer afgørelse i sagens realitet og tilpligter Revisionsretten at betale omkostningerne såvel i appelsagen som i sagen for første instans.

20 Til støtte for appellen har appellanten fremført otte anbringender vedrørende følgende punkter:

— rettergangsfejl under sagens behandling for Retten

— tilsidesættelse af vedtægtens artikel 24

— urigtig retlig vurdering af sagens faktiske omstændigheder

— tilsidesættelse af retten til at varetage ens egne interesser

— fejl i forbindelse med vurderingen af skyld

— tilsidesættelse af fællesskabsretten og manglende kompetence hos Retten

— urigtig retlig vurdering ved afvisning af påstanden om erstatning for ikke-økonomisk skade

— væsentlige formelle mangler.

21 Appelindstævnte har nedlagt påstand om appellens afvisning eller frifindelse.

Domstolens bemærkninger

22 Indledningsvis findes det ufornødent at træffe de bevisforanstaltninger, appellanten har anmodet om. Som Domstolen har udtalt i kendelse af 12. juni 1997 (sag C-8/95 P, New Holland Ford mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 10), findes der ikke blandt bestemmelserne om Rettens organisation en regel om, at der skal udarbejdes fuldstændigt referat af retsmøderne. Domstolen finder, at protokollatet fra den mundtlige forhandling den 8. februar 1996 ikke vil være til nogen nytte for den sagsbehandling, Domstolen skal foretage i appelsagen.

23 Med hensyn til sagens realitet bemærkes det for det første, at i medfør af artikel 119 i Domstolens procesreglement kan Domstolen når som helst, hvis det er åbenbart, at appellen skal afvises eller forkastes, beslutte at afvise eller forkaste appellen ved begrundet kendelse.

24 I henhold til artikel 51, stk. 1, i EF-statutten for Domstolen er appellen endvidere begrænset til retsspørgsmål og kan kun støttes på, at Retten savner kompetence, at Retten har begået rettergangsfejl, som krænker appellantens interesser, eller at Retten har overtrådt fællesskabsretten.

25 Som det første anbringende har appellanten for det første gjort gældende, at Retten ville have anlagt en helt anden vurdering, hvis den havde taget hensyn til det faktiske argument om, at de luxembourgske retsmidler ikke sikrede en effektiv beskyttelse. Endvidere tog Retten ikke hensyn til F.'s vidneforklaring for Retten i ovennævnte sag T-326/94, hvori han erkendte at have sagt til appellanten, at hvis han ikke trak sin anmodning om bistand tilbage, ville han blive forflyttet til Domstolen med en dårlig bedømmelse. Ifølge appellanten fremgår det af denne vidneforklaring, at den erklæring, indstævnte har bilagt duplikken, er løgnagtig. Indstævnte har dernæst fremlagt en erklæring fra K.'s hustru, S., om, at hun ikke havde ringet til appellantens hustru for at give hende en undskyldning, og Retten havde godtaget en erklæring fra appellantens hustru, om at S.'s erklæring var løgn. Disse omstændigheder blev imidlertid på ingen måde behandlet i dommen. Ifølge appellanten har Retten fuldstændig set bort fra de faktiske omstændigheder, der kunne underbygge den løgnagtige karakter af de erklæringer, indstævnte havde fremlagt under sagen, og appellanten nærer derfor tvivl om Rettens neutralitet og objektivitet. Endelig blev en anmodning fra appellantens advokat om at høre det tidligere medlem af Revisionsretten, A., ikke efterkommet. Da Retten med sikkerhed var nået frem til en anden afgørelse, hvis den havde taget hensyn til disse omstændigheder, gør appellanten gældende, at dommen skal ophæves helt eller delvis.

26 Det bemærkes, at appel kun kan støttes på, at Retten har overtrådt visse retsregler, idet enhver bedømmelse af faktisk karakter er udelukket. Det er således — undtagen når det fremgår af sagsakterne, der er fremlagt for Retten, at de faktiske omstændigheder, der er lagt til grund, er materielt forkerte — alene Retten, der er kompetent til at fastlægge sagens faktiske omstændigheder, og kun Retten, der kan vurdere disse faktiske omstændigheder. Når Retten har fastlagt eller vurderet de faktiske omstændigheder, har Domstolen i henhold til traktatens artikel 168 A kompetence til at prøve den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder og de retlige konsekvenser, Retten har draget (jf. kendelse af 17.9.1996, sag C-19/95 P, San Marco mod Kommissionen, Sml. I, s. 4435, præmis 39).

27 Det påhviler derfor Domstolen at prøve, om de beviser, Retten har lagt til grund, er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og om de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt (jf. ovennævnte kendelse i sagen San Marco mod Kommissionen, præmis 40). Det

fremgår derimod af selve ordlyden af artikel 66, stk. 1, i Rettens procesreglement, hvorefter Retten bestemmer, hvilke bevismidler den finder hensigtsmæssige, at det som udgangspunkt er førsteinstansen, der har kompetencen til at vurdere relevansen af de beviser, der fremlægges.

28 I den foreliggende sag kunne Retten med rette i dommens præmis 42 og 43 bestemme, at vidneforklaringer fra personer, der ikke havde overværet optrinet mellem de to tjenestemænd, ikke kunne bidrage med noget væsentligt til sagens oplysning, og at foranstaltning af bevisoptagelse ikke kunne tjene til at oplyse de faktiske omstændigheder med hensyn til, om der skulle være lagt pres på appellanten og fremsat trusler imod ham. I øvrigt vedrører anbringendet spørgsmål om de faktiske omstændigheder.

29 Da det første anbringende dels skal afvises, dels ikke kan tages til følge, må det forkastes.

30 Som sit andet anbringende har appellanten gjort gældende, at begrundelsen for Rettens dom er i direkte modstrid med ovennævnte dom i sagen Katsoufros mod Domstolen. De betingelser, Domstolen opstillede i den pågældende dom — om, at der skal være udvist en optræden, der skader en anden tjenestemands værdighed og omdømme, og at der skal foreligge sikre beviser herfor — er opfyldt i den foreliggende sag. Appellanten er derfor af den opfattelse, at indstævnte var retligt forpligtet til at træffe passende foranstaltninger over for K. til at beskytte appellanten mod nye ærekrænkelser. Endvidere har appellanten gjort gældende, at fastlæggelsen af hver af parternes skyld i skænderiet mellem de to parter og tvivlen herom er selvstændige spørgsmål i forhold til hans klage og derfor ikke kunne anses for at være tilstrækkelig grund til, at ansættelsesmyndigheden nægtede at træffe passende foranstaltninger med hensyn til de ærekrænkelser, der var fremsat mod hans person af hans overordnede. Ifølge appellanten er Retten gået ud over sagens genstand, der var foranstaltninger til at yde ham bistand og ikke fordeling af skylden mellem de to parter.

31 Det bemærkes, at Domstolen i præmis 16 i Katsoufros-sagen udtalte, at det fremgår af dens praksis, at skønt administrationen, når der er indtruffet en begivenhed, som er uforenelig med en ordentlig og rolig afvikling af tjenesten, skal skride ind med den nødvendige strenghed for at konstatere, hvad der er sket, for på denne baggrund at kunne beslutte, hvilke konsekvenser dette skal have, kan administrationen kun pålægge den pågældende tjenestemand disciplinære sanktioner, hvis de gennemførte foranstaltninger til sagens oplysning med sikkerhed viser, at den pågældende tjenestemand har udvist en optræden, der skader en korrekt afvikling af tjenesten eller en anden tjenestemands værdighed og omdømme.

32 Selv om det må fastslås, at det var helt uacceptabelt at anvende de pågældende udtryk, forholder det sig dog således, at K. ifølge det af Retten anførte i dommens præmis 11 havde tilbudt at give appellanten en undskyldning. Da ansættelsesmyndigheden endvidere ikke efter at have undersøgt sagen kunne afgøre, hvor skylden lå hos de to parter, kunne ansættelsesmyndigheden, som Retten udtalte i dommens præmis 49, med rette og uden at overskride grænserne for sit skøn afslå appellantens anmodning om bistand og uden nogen sanktion afslutte disciplinærsagen, der var indledt over for K. netop i anledning af dette skænderi.

33 Da det er åbenbart, at det andet anbringende, der er fremført under appellen, ikke kan tages til følge, må det forkastes.

34 Som det tredje anbringende har appellanten i dommens præmis 43 gjort gældende, at Retten har anlagt en urigtig retlig vurdering, for så vidt som den burde have taget stilling til, om F.'s og indstævntes generalsekretærs henvendelser til appellanten virkelig var trusler, og ikke have nøjedes med at konstatere, at de ikke var bestridt, men at parterne havde givet hver sin modstridende version heraf. Efter appellantens opfattelse var der efter F.'s vidneforklaring i sag T-326/94 ikke længere nogen tvivl om, at der var fremsat trusler, og Retten kunne ikke have været uvidende om så væsentligt et punkt, når appellanten anførte, at der var tale om trusler, og disse i sig selv udgjorde en tilsidesættelse af bistandspligten fra ansættelsesmyndighedens side, der medførte erstatningspligt.

35 Det bemærkes, at i henhold til Domstolens retspraksis udgør Rettens vurdering af de beviser, der er fremført for den, ikke — medmindre de er gengivet forkert — et retsspørgsmål og er dermed ikke undergivet Domstolens prøvelsesret (jf. dom af 2.3.1994, sag C-53/92 P, Hilti, Sml. I, s. 667, præmis 42).

36 Da appellanten anfægter Rettens vurdering af visse beviser, der blev fremlagt for Retten vedrørende de henvendelser, appellanten har gjort gældende F. og generalsekretæren for Revisionsretten rettede til ham, er det åbenbart, at det tredje anbringende må afvises.

37 Herefter skal det fjerde anbringende behandles, hvori appellanten har gjort gældende, at Rettens vurdering af ansættelsesmyndighedens afgørelse om ikke at høre to vidner, appellanten havde indkaldt, indebærer tilsidesættelse af fællesskabsretten, fordi ansættelsesmyndigheden så kan vælge de vidner, den vil afhøre, og uden begrundelse undlade at afhøre de vidner, den pågældende har indkaldt. Ved anlæggelsen af Rettens vurdering får ansættelsesmyndigheden mulighed for vilkårligt at undlade at afhøre vidner, der ikke var til stede under den omtvistede episode og således at fordreje bevismidlerne eller afskære visse dele heraf ud fra sine lovlige eller ulovlige formål. Endvidere ville den, der anmoder ansættelsesmyndigheden om bistand, stå uden nogen mulighed for at godtgøre rigtigheden af sine anbringender, hvilket ville være i klar og åbenbar modstrid med retten til at varetage ens egne interesser.

38 Det bemærkes, at ifølge det for Retten oplyste havde de to vidner, appellanten havde indkaldt, hverken overværet det pågældende optrin helt eller delvis, hvorfor Retten med god grund kunne fastslå, hvilket den gjorde i præmis 42, at deres vidneforklaringer ikke kunne bidrage med noget væsentligt til sagens oplysning.

39 Appellanten har som det femte anbringende gjort gældende, at afgørelsen af skylden for den omtvistede episode skal foretages i forbindelse med behandlingen af anmodningen om bistand og kun skal omfatte den episode, anmodningen om

bistand vedrører, idet ansættelsesmyndighedens beskyldninger vedrørende langt tidligere forhold, som ikke har nogen forbindelse med de forhold, med hensyn til hvilke der er anmodet om bistand, ikke kan inddrages. Ifølge appellanten er Rettens bedømmelse i dommens præmis 51, hvor den behandler tidligere klager over appellantens arbejdsnægtelse, i direkte strid med vedtægtens artikel 24, hvorefter Fællesskaberne skal yde deres tjenestemænd bistand. Selv hvis beskyldningerne om arbejdsnægtelse var i overensstemmelse med sandheden, var det under ingen omstændigheder berettiget at fremsætte ærekrænkelserne over for den, der havde nægtet at udføre arbejdet.

40 Det skal blot fastslås, at Retten anlagde en rigtig vurdering, da den fandt, at den episode, med hensyn til hvilken der var anmodet om bistand, ikke kunne bedømmes isoleret.

41 Skylden hos hver af de implicerede parter måtte således vurderes i lyset af deres adfærd forud for og efter de pågældende begivenheder.

42 Dette anbringende må derfor forkastes som åbenbart grundløst.

43 Som det sjette anbringende har appellanten gjort gældende, at Rettens vurdering af, at han ikke havde villet påtage sig en arbejdsopgave ved episoden den 25. november 1993, må tilsidesættes af flere grunde.

44 Hvis der for det første havde foreligget arbejdsnægtelse fra appellantens side, skulle hans overordnede i medfør af legalitetsprincippet have anvendt det retsmiddel at indberette ham til lederen af oversættelsestjenesten og burde ikke have taget retfærdigheden i egen hånd og fornærmet sin underordnede. Ifølge appellanten synes Retten stiltiende, men klart at anerkende, at ærekrænkelsen var berettiget på baggrund af arbejdsnægtelsen, og at ansættelsesmyndigheden i et sådant

tilfælde kan lade være med at træffe foranstaltning til at beskytte og bistå den tjenestemand, der er blevet udsat for ærekrænkelsen, uden derved at tilsidesætte vedtægtens artikel 24, stk. 1. Retten har således anlagt en urigtig retlig vurdering, idet den har undladt at anvende legalitetsprincippet.

45 For det andet overskred Retten grænserne for sin kompetence og prøvelsesret, for så vidt som Retten i dommens præmis 54, 55 og 56 — uden forinden at have foranstaltet bevisoptagelse herom — undersøgte spørgsmålet om rigtigheden af begrundelsen i ansættelsesmyndighedens afgørelse af 1. juli 1994, hvorefter den omtvistede episode var opstået på grund af appellantens arbejdsnægtelse. Appellanten har gjort gældende, at Retten ifølge fast retspraksis ikke kan sætte sin vurdering i stedet for ansættelsesmyndighedens, men kun skal prøve, om der foreligger manglende kompetence, tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, overtrædelse af en retsregel, åbenbare fejl eller magtfordrejning. Ifølge appellanten overskred Retten derfor sine beføjelser, da den prøvede rigtigheden af begrundelsen i indstævntes afgørelse af 1. juli 1994.

46 For det tredje er appellanten af den opfattelse, at Retten har tilsidesat hans ret til at varetage sine egne interesser ved ikke at foranstalte bevisoptagelse herom og ikke at give ham mulighed for at bevise rigtigheden af hans anbringender. Endvidere var Retten i sin bedømmelse gået ud over parternes anbringender. Eftersom Retten allerede i dommens præmis 49 og de følgende præmisser havde kendt ansættelsesmyndighedens afslag på at træffe foranstaltninger over for K. lovlig, var det overflødigt i præmis 54, 55 og 56 at tage stilling til, om der forelå arbejdsnægtelse, hvilket parterne heller ikke havde bedt om. Appellanten gør endvidere gældende, at Retten i dommen af egen drift tog stilling til visse spørgsmål vedrørende realiteten, hvor Rettens bedømmelse ikke var påkrævet, og der heller ikke var anmodet om den, hvorved Retten tillige foregreb den afgørelse, der skulle træffes i den ovennævnte sag T-326/94, og således skabte risiko for en konflikt mellem to afgørelser om de samme fakta.

47 For det fjerde har appellanten gjort gældende, at Retten har tilsidesat princippet om retsinstansens neutralitet, klarhed og objektivitet. I dommens præmis 56 henviste Retten til appellantens huslige arbejde — vask og strygning. Ifølge appellanten havde Retten misforstået, at han havde anført, at han på grund af sin kones fravær — hun var i Grækenland for at arbejde — skulle passe sine to mindreårige

døtre og derfor også måtte tage sig af det huslige arbejde. Selv om Retten enerådende kunne tage stilling til de faktiske omstændigheder, kunne den ikke fordreje eller forvanske appellantens anbringender og angribe ham på en så hensynsløs måde. Endvidere var Retten gået ud fra en urigtig retsopfattelse, da den fandt, at appellantens begrundelse ikke var lovlig, idet appellanten juridisk havde en pligt til at forsørge sine børn.

48 Endelig har appellanten gjort gældende, at hans anbringender er blevet fordrejet i dommens præmis 56 vedrørende hans påstand om, at han intet havde haft at lave i dagene inden den omtvistede episode. Det, han havde sagt under afhøringen, var, at han intet havde haft at lave, ikke fordi han ikke ville arbejde, men fordi han havde gjort sit arbejde færdigt hurtigere end sine kolleger. Ifølge appellanten har Retten endvidere overtrådt forbuddet mod reformatio in pejus, som bør komme den til gode, der anmoder om retsbeskyttelse, og som udgør et grundlæggende princip både i forvaltningssager inden for Fællesskabet og i nationale forvaltningssager. Appellanten har gjort gældende, at dommens præmis 54 til 57 skal annulleres.

49 Indledningsvis skal det med hensyn til Rettens vurdering af spørgsmålet om arbejdsnægtelse, appellantens huslige arbejde og appellantens påstand om, at han intet havde haft at lave i dagene inden den omtvistede episode, blot konstateres, at det af de i præmis 26 i nærværende kendelse anførte grunde er åbenbart, at denne del af det sjette anbringende må afvises, fordi det vedrører en vurdering af de faktiske omstændigheder, der falder uden for Domstolens prøvelse. Den omstændighed, at appellanten under påberåbelse af en påstået tilsidesættelse af princippet om retsinstansens neutralitet forsøger at fremstille et spørgsmål om faktiske omstændigheder som et retligt spørgsmål, ændrer ikke herved.

50 Med hensyn til anbringendet om, at Retten i sin bedømmelse er gået ud over parternes anbringender, bemærkes det, at når én af de af Retten anførte grunde er tilstrækkelig til at bære domskonklusionen, er ifølge Domstolens praksis eventuelle mangler ved en anden grund, som ligeledes er anført i dommen, uden betydning for domskonklusionen, hvorfor det anbringende, hvorved manglerne gøres gældende, er uden betydning for sagens materielle afgørelse og må forkastes (jf. dom af 2.6.1994, sag C-326/91 P, De Compte mod Parlamentet, Sml. I, s. 2091, præmis 123).

51 Endelig må den del af anbringendet forkastes, hvori appellanten har gjort gældende, at Retten har overskredet grænserne for sin kompetence og prøvelsesret, for så vidt som Retten i dommens præmis 54, 55 og 56 undersøgte spørgsmålet om rigtigheden af begrundelsen i ansættelsesmyndighedens afgørelse af 1. juli 1994. Det fremgår klart af fast retspraksis, at selv om Retten ikke kan træde i stedet for ansættelsesmyndigheden og prøve dens vurdering, medmindre der findes at være anlagt et åbenbart urigtigt skøn (jf. dom af 13.12.1990, forenede sager T-160/89 og T-161/89, Kalavros mod Domstolen, Sml. II, s. 871), kan den dog tage stilling til de anbringender, der har kunnet begrunde ansættelsesmyndighedens vurdering (jf. dom af 15.12.1966, sag 62/65, Serio mod Kommissionen, Sml. 1965-1968, s. 329, org. ref.: Rec. s. 813). Det er derfor åbenbart, at denne del af det sjette anbringende må forkastes, hvorfor det sjette anbringende forkastes i sin helhed.

52 I det syvende anbringende har appellanten gjort gældende, at i det omfang, de øvrige grunde for appellen tages til følge, skal dommens præmis 59, 60 og 61 ligeledes annulleres, for så vidt som Retten afviste hans påstand om erstatning for den ikke-økonomiske skade, han har lidt. Retten lagde til grund, at ansættelsesmyndighedens adfærd var lovlig og ikke udgjorde en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 24, stk. 1, og tog ikke hensyn til ærekrænkelserne og truslerne, der blev fremsat af F. og E., der på daværende tidspunkt var generalsekretær for Revisionsretten, og undervurderede i dommens præmis 43 omfanget af disse ærekrænkelser og trusler.

53 Eftersom det allerede er fastslået, at det er åbenbart, at appellantens anbringender til støtte for, at Retten fejlagtigt skulle have vurderet, at indstævnte ikke havde tilsidesat sin bistandspligt, skal afvises eller forkastes, kan anbringendet vedrørende spørgsmålet, om der derved var forvoldt ikke-økonomisk skade, og i hvilket omfang, ej heller tages til følge.

54 Endelig har appellanten som det ottende anbringende anført, at eftersom bestemmelserne i Rettens procesreglements artikel 87, stk. 3, udgør en undtagelse fra princippet i artikel 88 om, at institutionerne i tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte selv bærer deres egne omkostninger, skal de fortolkes snævert. I dommens

præmis 74 henviste Retten i generelle og vage vendinger til sagens omstændigheder, uden at tage stilling til — hvilket kræves i henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 3 — om udgifterne var påført unødvendigt eller af ond vilje. Endvidere har Retten ikke i tilstrækkeligt omfang underbygget de faktiske omstændigheder, Rettens vurdering støttes på.

55 Retten burde først have udtalt, om appellanten havde påført indstævnte udgifter unødvendigt eller af ond vilje, hvilket på grund af den manglende klarhed i dommens præmis 74 ikke var indlysende. Dette lod en vis tvivl stå tilbage, der var stødende for appellanten, og der var endvidere ikke anført nogen konkret omstændighed som begrundelse for »sanktionen«. Ifølge appellanten er henvisningen til »ubetydeligheden af hændelsen« og »sagsøgerens holdning, selv om ansættelsesmyndigheden ikke havde været i stand til med sikkerhed at fastlægge de faktiske omstændigheder og afgøre spørgsmålet om, hvor skylden lå«, uforståelig. Selv om Retten anså denne hændelse for at være af ringe betydning, er den særdeles vigtig for appellanten, eftersom han blev udsat for ærekrænkelser, trusler og fornærmelser. Med hensyn til Rettens antydning af, at appellanten aldrig skulle have vist nogen vilje til forsoning, har appellanten gjort gældende, at ophavsmanden til ærekrænkelserne til dags dato aldrig har fremsat undskyldninger, og ansættelsesmyndigheden har samtidig bedt ham undskylde den, som havde fornærmet ham, og trække sin anmodning tilbage, allerede inden ophavsmanden til ærekrænkelserne havde givet ham en undskyldning.

56 Det bemærkes, at i henhold til artikel 51, stk. 2, i statutten for Domstolen kan appel ikke iværksættes alene til forandring af afgørelser om sagsomkostningerne eller om disses størrelse. Når alle de øvrige anbringender i en appelsag er blevet forkastet, må anbringendet om, at Rettens afgørelse om sagsomkostningerne er ulovlig, derfor afvises i medfør af denne bestemmelse (jf. dom af 14.9.1995, sag C-396/93 P, Henrichs mod Kommissionen, Sml. I, s. 2611).

57 Appellen skal derfor forkastes i sin helhed i medfør af procesreglementets artikel 119.

Sagens omkostninger

58 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger. I henhold til procesreglementets artikel 70 bærer institutionerne selv deres egne omkostninger i tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte. I medfør af procesreglementets artikel 122 finder artikel 70 imidlertid ikke anvendelse ved appel iværksat af institutionernes tjenestemænd eller øvrige ansatte. Da appellanten har tabt sagen, pålægges det ham at betale appelsagens omkostninger.

Af disse grunde

bestemmer

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

1) Appellen forkastes.

2) Appellanten betaler sagens omkostninger.

Således bestemt i Luxembourg den 16. oktober 1997.

R. Grass — R. Schintgen

Justitssekretær — Formand for Anden Afdeling